

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԴՐՈՒՄԻՆ

Ամերիկայի համար տարեկան 4 տարբեր թվով... 1887 ՅՈՒԼԻՍ 20

Բ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 94

1887 ՅՈՒԼԻՍ 20

ՅՈՒԼԻՍ 8 (Հ. Տ.)

ՉՈՐԵՐԵԱՐՈՒՄ

Կը հրատարակուի շաբաթը, և Շաբաթը, օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Մանուկներ կը ներկայանան հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով... Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la Rédaction (Rue Vacon, 50)

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Համարատուութիւն Հայ հայրենասերներին... Բաճարակաւ (Արմենիա) :

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐՆԵՐԻՆ ԱՌՁԵՒ (Շաբ. 93րդ թիւն)

Ը (1)

Եթէ հրատարակէինք այդ գրութիւնը, ժողովուրդը խաբած պիտի լինէինք թէ Հայրենասիրական ընկերակցութեան մի կեդրոնացումը կայ Փարիզի մէջ :

Բայց մեզ աւելի դժուարեցնող էր Պ. Պրուսայի յանդիմանական յղածը : Նա որ ստատիկապէս կը գտնուէր :

(1) Այսպիսով մնացած է նախորդ թիւին մէջ 2 գլխատուր որ պիտի լինէր :

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՐՄԵՆԻԱ

Թ.Ր.Գ.Մ. Պ. ՊՈՒՆԱՎԱԿԻ • ՊԵՐՍԻՆ ԴԱՆՏԱԿԻՐԸ (1) ԱՆՈՒՆ ԴՐՈՒՄԻՆ

ՅՕԴ. 61. Բ. Դուռը յանձնառու կը լինէր այն պարագային, երբ Դուռը յանձնառու կը լինէր այն պարագային, երբ Դուռը յանձնառու կը լինէր այն պարագային :

Բ. Դուռը յանձնառու կը լինէր, և այն : Երբ Օսմանեան լիազոր առաջին պատուիրակին կը զինադրէր Անտաշի ծրագրին և Սալիլի խառնակութիւնը, անմիջապէս պահանջու համար Սուլթանի վերահսկողութիւնը Հէրսէ-Պօնի մէջ, կը յայտարարէր վերահսկողութիւնը մէջ թէ Բ. Դուռը :

(1) Le Traité de Berlin annoté et commenté par Benoit Brunswick 1878.

ժեռութիւն թէ Մանուկները անգամ չեն ելնէր իրենց կանոնադրի, հիմա եւրոպայի կայսրութիւնը աւելի պաշտօնակալ զիւրեք և Հայ աշխարհին ալ յարգելով ինչ պէտք է բացարձակ անձնազոհութիւն (une abnégation absolue) ունենան և իրենց գրեթէ ինքնաշարժ Փարիզի Մանուկները որի անգամ է ինք Պ. Պրուսային, ամենայն կերպով յանձնուին անոր և անոր հնազանդին բոլոր հայրենասիրական Մանուկները : (Ինչ անուան ապաւ է արդեօք երբ Պրուսայի պէտքեր կեննէն այսպիսի բացարձակ կոյր հնազանդութիւն կը պահանջէն ամբողջ Հայ ազգէն :)

Պ. Պրուսային մեզ հաղորդեց թէ Մարտէյլ պիտի գայ մի հրապարակախօսութիւն անել Հայաստանի վերայ Աշխարհագրական Ընկ. սրահին մէջ : Մենք ալ որոշեցանք որ առիթ կ'ունենանք կենդանի բարձր ուղի իրեն խօսակցել և խորհրդակցել Փարիզի Մանուկներու վերահսկող և այլ մի քանի կարեւոր խնդիրներին վերայ : Զանազանք որ լուր ընդունելութիւն լինի իրեն այստեղ, քանի որ իւր կրկնածի չափ մի աշխատող է հայրեն :

ուր յանձնառու կը լինի անցապալ խաղաղեցունել այդ նահանգ և ցոյց կուտար թէ ինչ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ այդ նպատակի հասնելու համար : Յայտնի է որ, ըստ Գաղափարների փաշան, Եթէ Օսմանեան կառավարութիւնը յանձնառու կը լինի այդ պարտաւորութիւնը, կը նշանակէ թէ ինչ համոզուած է որ պիտի կրնայ կատարել զայն (1) : Այլ սակայն վերահսկողը չէր ուզէր որ « ապագայն կ'ախտուած լինի այնպիսի երեւակայական խորհուրդներէ որ Բ. Դուռը կրնայ ունենալ (2) » և միաձայնութեամբ կը յարէր Լորտ Սալիլիին առաջարկին :

Գալով Արմենիային, որ տէրութեան անհնազանդ ընտանիքներ ունենալով իւր մէջ, իւր ընկերակալ և հողագործական պայմաններով և այնչափ ուրիշ յարաբերութիւններով այն աստիճան կը նմանի Պօնիսին որ Արմենիան ալ ճիշդ ու ճիշդ այն գրութեան մէջ կը գտնուի ինչ որ Կոնստանդնուպոլիսի ներկայացուցչ Հէրսէ-Պօնի համար : Գալով Արմենիային, կը տեսնէր, Բ. Դուռը յանձնառու կը լինի անցապալ գործադրել և ալ ամեն բան ըստած վերջացած է :

Ինչ՞ Արմենիա : Երկու դար յառաջ, Արմենիայի մի փոքրիկ իշխան քաղաքա :

(1) Վերահսկողութիւնը ինչպէս յանձնառու (2) Նոյն նիստ :

նիքի դատին համար քանի որ ինք ալ արտաքին ցոյցերն սիրելով աշխատելու քաջալերուողներէն է : Այս նկատմամբ ինք Պ. Պրուսային ալ գրեթէ լինելով էքս իրաւագիտութիւն ուսանող Պ. Մ. Սուազիին, սա եկաւ Մարտէյլ մեզ մօտ խորհրդակցել իրեն իւր ընդունելութեան մասին և տեղեկանալ թէ ո՞ւր պէտք է դիմել : Ներկայացուցինք ուր հարկն էր : Այդ միջոցներ Մարտէյլի հայ գաղթական նախնական տարեկան Ընդհ. Ժողովը պիտի գումարուէր : Պ. Սուազիին եկաւ դարձեալ Երբէն : Հողաբարձութիւնը ներկայացուց զինք Ընդհ. Ժողովին ուր յայտարարելով թէ հայերէն չէ կորուր լաւ խօսիլ, ֆրանսերէն լեզուով մի ճառախօսութիւն արտա. յայտնեց թէ Մարտէյլի Աշխարհագր. ընկերութիւնը Հայաստանի մօտին լսելու համար յանձնառու եղած է Պ. Պրուսայի ճանապարհածախքը վճարել : Գրեթէ Մարտէյլի Հայերն ալ մի ճաշկերպութիւն իրեն ուր ֆրանսացի նշանուոր անձերն ալ հրաւիրեն ևն : Ընդհ. Ժողովը որոշեց մի ճաշկերպութիւն իրեն և տուր համար մի Յանձնառու կազմեց : Պ. Սուազիին իւր

կան լուրացուցութիւններին ձեռնարկեց և աշխատեցաւ որ քեզ ազատէր հարստահարութենէ (1) : Իսկ այսօր Եւրոպայի Պէրլինի մէջ վերահսկողը գումարած, քեզ նպատակը համար ՅԱՐԵ յօդուածէն աւելի լաւ մի բան չգտնուի :

Դժբաղդ Արմենիա, ի՞նչ արած ունիս որ արժանացեր ես այդպէս աչքէ ընկնելու : Դու միւս քրիստոնէայ նահանգներէն աւելի ներգործութիւններ կրած ես տիրապետող կառավարութենէն որ անոնցմէ աւելի երկար ժամանակ է որ քեզ տիրած է և ծանրացած է քո վրայ : աշխարհակալ լուծը մեղմացուելով տանի կարեւորութեամբ, դու ջանացիր իրեն նմանիլ, շատ տեղեր դու զոհեցիր քո նախնիներին լեզուն և անոր տեղ ընդունցիր քեզ տիրապետողների լեզուն, իրենց բարձրիկ և սովորութիւններն արտաքին երեւոյթներով մէկտեղ : դու կը խօսէիր, կը հագնէիր անոնց պէս : Առանց լեզուի, իւր նշան քո զաւակներին միութեան, դու կրցար պահպանել ազգութիւնդ և կրօնդ, և երբ լուազայն

(1) Այս եղելութիւն, ինչպէս մեզ, նոյնպէս և կը կարծենք թէ շատերն անձանք լինելով, կը խնդրեն որ մանրամասնութիւններն զիտցողներն շնորհանք հաղորդել մեզ ի հրատարակութիւն իմք :

առնախօսութեան մէջ Փարիզի Մանուկներու վրայ խօսած ժամանակ կեդրոնացումը կանուանէր : Մենք յետոյ տեսնեցինք Պ. Սուազիին յայտնեցինք թէ սխալ էր այդ : Պ. Սուազիին համոզուեցաւ մեր տաած ճշմարտութեան, բայց, ըստ թէ Պրուսային այնպէս հրահանգ արտած էր իրեն : Ուստի այդ նկատմամբ մի թեթեւ ներատողութիւն արինք Արմենիայի 67րդ թիւին մէջ :

Պ. Պրուսային խնդրած էր որ իւր Մարտէյլ մօտեկու երեկոյին, (ապրիլ 25 րդ) բոլոր հայեր, կիներ և տղայներն ալ միտան, հաւաքուած լինին մի տեղ ուր կուղէ ամենին հետ միտան տեղակցիլ : Ըստ այնմ յայտարարեցինք Արմենիայի մէջ, Պ. Պրուսային Մարտէյլ մօտեկ երեկոյին եկաւ ներկայացաւ այդ բնութեան ժողովի և սկսաւ խօսելու : Եւ ի՞նչ կը յուսար որ խօսէր այդ ժողովի մէջ ուր կիներն և փոքրիկ տղաներն ալ հրաւիրել տուած էր (բարեբաղդատ պէս թէ դժբաղդատ պէս չէին եկած անոնք, եթէ ոչ անոնց քուէներն ալ պիտի ուզէր հաշուի առնել) : Նա սկսաւ յայտարարել թէ ինք Փարիզի

օրեր ծագեցան Օսմանեան կայսրութեան ֆրիստոնեաներին համար, դու առաջինն եղար քրիստոնէայ հասարակութիւններին մէջ որ հանրապարական մի կազմակերպութիւն հաստատեց իւր համար, դու ունեցար մի Սահմանադրութիւն և ժողովրդի քուէով ընտրուած ժողովներ կառավարելու համար քո հասարակային գործեր և վերահսկելու համար անոնց : Իսկ այժմ ամբողջար մնացած կը լսես որ Անգլիայի պետական մի մարդ աշխարհի առջեւ կը յայտարարէ թէ դու անընդունակ ես ինքնավարութեան : Բայց մի՞ ցաւիր : Ի՞նչ բանի պիտի դորձանէիր դու այդ ինքնավարութիւն : Չափազանց վնասատեղութեան յանցանքը գործելէդ յետոյ, այդ ինքնավարութիւն քեզ համար պիտի լինէր թշուառութեան մի փոխանակութիւն միայն : Աթուղի մահմետական մի քանի անձերի իշխանութեան որ քեզ ստրկացնելով կը շահագործէ իւր համար, տեղը պիտի անցնէր Դուադափուի մի քանի հայ երեւելիների իշխանութիւնը որ քեզ պիտի շահագործէր թէ իւր հաշուի և թէ՛ քո այժմեան տիրապետների հաշուին համար : Մի՞ ցաւիր : Հայ վաշտների տաճիկ փաշաներին տեղ : կարծէ՞ր միթէ զանոնք փոխելու ներգործութիւնը :

(Շաբուաղիկի)

Մասնագիտութիւն յատուկ պաշտօն ըս-
տացած է լսել Մարտիկի հայ գաղ-
թականութեան առաջարկելիք փո-
փոխութիւնները և յարմար դատ-
ուածները մտցունել տալ կանոնադ-
րին մէջ: Կարգացուեցաւ Մասնագի-
տութի տուած պաշտօնագիրը որի մէջ
ստիպան փոփոխութիւններ մտցունե-
լու խօսք չկար, այլ միայն գրուած
էր թէ կանոնադրին վրայ ուղղուած
բացատրութիւնները պիտի տայ: Պ.
Պրուսային ֆրանսերէն լեզուով երկար
մի ճառ խօսեցաւ որով սա միտք կը
յայտնէր թէ Փարիզի Մասնագիտութի
որոշած է Հայաստանի ինքնավարու-
թիւնը ձեռք բերել զաղափարներ
տարածելու օրինակս միջոցներով միայն
(par les moyens légaux de propagan-
de), թէ Փարիզի Մասնագիտութի շատ
մեծ գործեր սկսած է կատարել, ինչ-
պէս Փարսէլարի խնդրքը: Թէ յե-
զափոխական գաղափարները փնտա-
կար են և անօգուտ հայրենիքի վե-
րակենդանութեան համար որոյ գէտ
պէտք է մտքաւել, թէ կատարելաւ
և անկեղծ հայրենասիրութիւնը կը
պահանջէ որ ամեն բան կեդրոնանայ
Փարիզ իրենց Մասնագիտութի ձեռքին
մէջ ևն. ևն.: Մենք տալով կը լսէինք
այդ խօսքերը, զարմանալով թէ Պրու-
սային է որ այնտեղ կանգնած կը
խօսի թէ նորա կերպարանքի տակ մի
ուրիշ արարած է թէ ինչպէս եկած էր
Պրուսային Մարտիկ, ինչպէս գրած էր
մեզ արդէն իւր Մարտիկ գալուստը նը-
կատմամբ զոր առեւտրը կը համարենք
հրատարակել և նոյն իսկ առաջին րո-
պէսէն ի՞նչ տարբերակ վարմանք ու-
նեցաւ: Իւր սքանչելի ճառ վերջացու-
նելէ յետոյ, Պ. Պրուսային տաւ թէ
քուէի կը գնեմ: ո՞վ որ Հայկական
գաղթին նպատակու համար յեղափո-
խութիւն հանելու գործը կը գտա-
պարտէ, կը նշանակէ թէ համաձայն
է ինձ, իսկ ո՞վ որ հակառակը կը
պնդէ, թող խօսի: Ներկայ եղողնե-
րէն ամենք լուսթեամբ պատասխա-
նեցին, ամենք ալ սկսան հեռանալ
սենեակէն: Իսկ մենք զխտորութիւն
արքինք թէ բոլորովին անպատեհ է
այդ երեկոյեան ժողովի մէջ վիճառա-
նել մի այսպիսի խնդրի վրայ: հոն
հաւաքուած մարդիկը եկած են իրեն
բարի գալուստ մտղծելու և բարե-
կամական տեսակցութիւններ անելու
համար և ոչ ուրիշ նպատակով: Թէ
սա հայ գաղթականութեան մի Ընդ-
հանուր ժողով չէ Հայկական խնդրին
վրայ խորհրդակցելու համար հրաւիր-
ուած և եթէ Պ. Պրուսային պաշտօն
ունի լսել հայ գաղթականութեան
մտածումներն Փարիզի կանոնադրին
վրայ, այդ կանոնների վրայ պէտք է
խօսիլ և ոչ յեղափոխութեան վրայ:
Պէտք է ի նկատի ունենալ նաեւ թէ
այնտեղ հաւաքուածների գրեթէ ա-
մենք ալ վաճառականներ են որոյ
առջեւ խնդիր յուզել թէ իրենք յե-
զափոխութեան կուսակից են կամ ոչ
և իրենց քուէներ ուղեւ հրապարտ-
կով և այն ալ մի այսպիսի ժողովի մէջ,
թէ՛ անպատեհ է և թէ՛ ապօրինի:
և թէ ի՞նչ հարկ կար այդտեղ, այս-
պիսի ժողովի մէջ յեղափոխութեան

մտին վիճառութիւն բանալ քանի
որ Փարիզի Մասնագիտութիւն և Մար-
տիկի հայ գաղթականութեան մէջ
անհամաձայնութեան պատճառ դար-
ձած էին կանոնադրի մի քանի կէ-
տերն որոնք Փարիզիցիներին չտի-
զանց միապետական իրաւունքներ
կուտային: Իսկ յեղափոխութեան մա-
սին արդէն բնաւ երբեք վիճառութե-
թիւն չէ եղած, ոչ Համագիտութի
նիտերին մէջ, ոչ Մարտիկի հայ գաղ-
թականութեան ժողովներին մէջ և ոչ
իսկ Մարտիկի և Փարիզի Մասնագի-
տութիներին իրար հետ ունեցած թըզ-
թակցութիւններին մէջ: Ուստի պէտք
է վիճել կանոններին վրայ որոնք ան-
համաձայնութեան պատճառ եղած են
և ոչ թէ յեղափոխութեան վրայ,
քանի որ մինչեւ այժմ այդ նկատմամբ
ոչ մի վիճառութիւն չեն ունեցել,
այդպիսի խնդիր անգամ չէ ներկա-
յայտը մեր ժողովներին մէջ: Ներկայ
գաղափարներն իրաւունք տուին այս
խօսքերի և առաջարկելին որ Հայ-
կական ակումբի Մասնագիտութիւն
որ արդէն կազմուած է Մարտիկ, Պ. Պր-
ուսայի հետ բանակցի այդ կանոն-
ների նկատմամբ:

Մենք որ այդ Մասնագիտութիւն տ-
եսնապետ բնորոշուած էինք, յայտնե-
ցինք թէ չենք կարող Պ. Պրուսայի
հետ բանակցութեան մասնը այդ նը-
կատմամբ պաշտօնապէս որովհետեւ
խնդիրը պաշտօնապէս չենք կայանար
Մասնագիտութիւն, որովհետեւ ոչ առ
Մասնագիտութիւն ուղղեալ մի գործիւն
կայ մէջտեղ, ոչ ալ այդ երեկոյեան
ընտանեկան գումարումը Մարտիկի հայ
գաղթականութեան Ընդհ. ժողովի
գիրքն ունի որ մի այդպիսի պաշտօն
կարենայ տալ Մասնագիտութիւն, մա-
նաւանդ որ Պրուսայի այս բոլոր հա-
կապական վարմանքներն տեսնելով,
իրեն հետ գործ կարգադրել կարե-
նալու համար մեր յայտը կապուէին
և մենք պարտաւ ժամանակներ չունինք
ի դուր կորսնցունելու համար: Մաս-
նագիտութիւն միւս անգամներն ալ չու-
ղեցին ստանձնել այդ պաշտօն և ա-
ռաջարկելին որ ուրիշ անձեր յատկա-
նան Պ. Պրուսայի հետ բանակցելու:
Եւ ժամանակը կը գիտէինք թէ Պ.
Պրուսային մեզ գրածներէն շատ տար-
բեր նպատակով եկած էր Մարտիկ:
Փարիզի Մասնագիտութիւն կերեւի թէ
ցաւ ի սիրտ կը դիտէր որ իրենք մի
քանի հոգի են միայն և անդադար
կուրը պակաս չէ իրենց մէջ, մինչ-
դեռ Մարտիկի ամբողջ հայ գաղթա-
կանութեան մէջ ոչ կուր կայ և ոչ
իրար թշնամութիւն, այլ անձայն
կաշխատին փոքր ի շատէ: ուստի
Մարտիկի հայ գաղթականութեան
գործունէութիւնը շլատելու և անոր
ոյժ տկարացունելով իւր աղդեցու-
թեան տակ առնելու համար, մարի-
ալիքեան սկզբունքները դիմած և
«Բաժանեալ զի տիրեցես»ը իրեն նը-
շանաբան ընդունելով, Պ. Պրուսային
պաշտօն յանձնած է Մարտիկի հայե-
րին մէջ բաժանումներ, պառակտում-
ներ, թշնամութիւններ ծնեցնելով
տկարացունել զանոնք: Պ. Պրուսային
իւր ունեցած նախկին մտերմութեամբ

դիտէր մեր քաղաքական դաւանու-
թիւն (զոր հրատարակած ալ ենք ար-
դէն) թէ Հայաստանի փրկութիւնը
ձեռք բերելու համար, մենք ոչ թէ
միայն գիւտանադիտական միջոցներով,
այլ ամեն հարկ եղած միջոցներով ալ
խտաբուր և կուսակից ենք, նոյն իսկ
յեղափոխութեամբ, երբ հարկաւոր և
կարելի դարձած է այն: Յայտնի է
նաեւ որ, ընդհանրապէս վաճառա-
կան դատակարար ամեն աղբերի մէջ,
և մանաւանդ հայ աղբին մէջ, պահ-
պանողական կ'ըլինի, յեղափոխական
ծրագիրներէ սրտաւոր: ուստի Պ. Պր-
ուսային բնաւ հարկ չեղած մի ժա-
մանակ և տեղ ելաւ յեղափոխութեան
խնդիր յուզել Փարիզի հետ համա-
ձայնութեան համար (մինչդեռ ոչ մի-
այն այդ չէր եղած անհամաձայնու-
թեան պատճառ, այլ մինչեւ իսկ
բնաւ երբեք այդ խնդիր չէր ներկա-
յայտուած ժողովի) որպէս զի մենք ալ
եղեկինք յեղափոխութեան գաղա-
պաշտպանել իրեն և առ ահի իրեն
համակարծիք երեւոյցներին գէտ և
այս կերպով մեզ իրար հետ կուսեց-
նելով բաժանել Մարտիկիցիներն իրենց
մէջ և ինք ալ ուրախանար, թէ եւ
չկրցաւ հասնիլ իւր նպատակի և Մար-
տիկիցիներն այնչափ միամիտ չգտնը-
ւեցան որ այդ թակարակ մէջ ինկնէին:
(Շարունակելի) Մ. ֆ.

ՀԱՐՍՏԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Վանէն յունիս 16/28ին գրուած նա-
մաներէ կը քաղենք հետեւեալներն:
«Ապագայի դաշտին մէջ որ Վանի և
Պայազիտի մէջտեղն է ուսումական սահ-
մանին մօտ, Բիւրսեռ սարսափելի
կերպով իրարու զարնուեցան: տա-
կաւին կուր մէջ են, ճանապարհե-
րի ապահովութիւնը վերցուած է բո-
լորովին:
Մուշի և Բաղէշի մէջ Հայերի դը-
րութիւնը աւելի գէշ է եղած քան
թէ Վանի մէջ. 13 տարու տղայ մը
չի կրնար փողոցներն աղատօրէն պոր-
տիլ: Կասեն թէ Մուշի կուսակալը
եղած գէպերն հեռագրած է Կ. Պո-
լիս, բայց օգուտ մը չէ ունեցած:
Ինքը հիմա Սղերդի կողմ գնացած է:
Մուսուլի և Սղերդի սահմանա-
գլուխն 2 հայ և 2 տաճիկ սպաննած
են:
Շատախի Արմիշատ գիւղէն Հա-
յերի 500 ոչխար վերջերս յափշտակե-
ր են Բիւրսեռ:
«Չուլամերիկի կողմէն Ասորիներ
4000 ոչխար յափշտակեռ տարեր են:
Պաղապէսէն կուսակալը Չուլամերիկ
է դնացեր որպէս զի այդ գոյցուածներ
դուրս հանէ:
Շատախի կողմը Ծեծան գիւղի
հայ բնակիչներ չկրնալով գիւմանալ
քիւրտերու հարստահարութեան,
մէկ մասը իրենց տուն տեղ թողլով
գաղթած են, մնացածներն ալ միաք-
ունին գաղթելու: Թէ եւ գայմաղամը
չուզեր եղեր թողուլ որ գաղթեն:
Բիւրսեռ Սալախանէ գիւղն եկած
նստած են և շատ կը ներդն հայերն:
Սալախանէն իւր իրենց հոլ համարե-

լով գիւղացւոց վրայ կիշխեն և եղած
բոլոր արդիւնքներ հաւատարապէս կը
բաժնեն: Վարագայ վանքի իրաւունք-
ներ ալ իրենք կ'առնեն: Բիւրսեռ կը
պաշտպանուին կառավարութեան ա-
մեն տեղ:
Վանի անգլիական նորընտիր դեր-
-հիւպատոսը որ բոլորովին կողոպ-
տուած էր Սղերդի կողմերն, անցած
շաբաթ տեղս հասաւ:
Անցած կիրակի օր տեղս հասաւ
ուսումական նախկին դեր-հիւպատոս
Պ. Կորուպիակիսի յաջորդը:»

ԲԱՅՅԻԻ «ԿԱՅՅԻՐ»Ի Բ ՀԱՏՈՐԸ

Անոնք որ կարգացած են Բաֆֆի
ԿԱՅՅԻՐԻ Ա. հատորը, երկար ժամա-
նակէ ի վեր անհամբերութեամբ կը
սպասէին այդ ամենահետաքրքրա-
շարժ վէպի Բ. հատորի հրատարակու-
թեանը: Ուրախութեամբ կիմացու-
նենք մեր ընթերցողների որ այդ հա-
տոր եւս ըստ տեսած է այժմ:
Աւելորդ կը համարենք խօսիլ ԿԱՅ-
ՅԻՐԻ մասին: Մեր ազգային փրկա-
սանութիւններին մէջ առաջին տեղը
գրաւած է նա արդէն: Գալով Բ. հա-
տորին որ Ա. հատորի գրեթէ մէկ կէտին
չափ կը լինի, սաչափ կասենք որ մեզ
անկարելի եղաւ մի անգամ զայն կար-
դալ սկսել յետոյ թողուլ և ուրիշ
բանով զբաղիլ, առանց մինչեւ վերջը
կարգալով լրացունելու:
«Կայծեր»ի Բ. հատորի գինն է 8
ֆր. և 50 սանթիմ, ճանապարհա-
ծախքը վճարուելով «Արմէնիա»ի խըմ-
բագրատունէն: Երկու հատորներն
միասեղ դնել ուղղութիւն կը դրկենք
2 հատորը 15 ֆր. ի, փոստի ծախքը
մեր վրայ:
«Արմէնիա»ի խմբագրատունը կը
ծախուի նաեւ Բաֆֆի ԽԱՅՅԻՐԻ
ՅԻՇՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐԻ որի շարունակու-
թիւնն է ԿԱՅՅԻՐ: «Խաչագողի յե-
շատակարաններ»ի Ա, Բ, Գ և Դ մա-
սերն 2 հատորի մէջ ամփոփուած, կը
ծախուին «Արմէնիա»ի խմբագրա-
տունը, 9 ֆր., փոստի ծախքը մեր
վրայ:
Ա. Զ. Դ.

Ա. յօր կը սկսինք Բաճախրականի
բաժնին մէջ թարգմանել յայտնի հը-
րապարակաղիր Պ. Պրիւսայի հրա-
տարակած Traité de Berlin (Պէրլինի
դաշնագիրը) անուն գրքէն Արմէնիա
վերնագրին տակ գրուած մասը:
Կը յուսանք թէ հետաքրքիր կը
լինի մեր ընթերցողներին լսել մի օտա-
րականի դատողութիւնները 61 լող-
յօդուածի մասին, թէ եւ այդ դըր-
ուածի մէջ կ'ու կէտեր ալ գտնուին:
ՀԱՅՏԻՐ Ի ԹԻԻԻԲԻՍ

Էջմիածնի Վեհ. Մակար կաթողի-
կոսը Կ. Պոլսի Յարութիւն պատրիար-
քի աշխատութիւնները գնահատած
լինելու ինչպէս, մի կոնքեռ դրկած է
հայրապետական կոնգրակով հանդերձ:
Չարմանալի չէ որ Մակար կաթո-

Թ.Ռ.ՉԼԱԿԵՐ (aI pisto) 24½-25 Ֆր.
400 ք/յօն :

ՄԱՐՍԷՆ
Հայերէն տպարան Մ. Փորթոգալեան
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLE
rue Yacon 50